

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: „Zavezinim“ učiteljskim društvom. — Mi in naše želje. — S knjigo ali brez knjige. — Šolske stavbe na Kranjskem. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Razstava ženskih ročnih del v „Mestnem domu“ v Ljubljani. — Eno leto učitelj v hribih. — Lístnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserat.

„Zavezinim“ učiteljskim društvom.

Pri glavni skupščini v Trstu je bil sprejet predlog, naj „Zaveza“ potrebno ukrene, da se v bodoče prepreči pobiranje doneskov učiteljstva za okrajne učiteljske knjižnice. Izvršuje ta sklep, opozarjamo p. t. učiteljstvo, da sodi rešitev tega vprašanja v področje okr. učiteljskih konferencij. Kjer torej še ni odpravljen ta „davek“, naj učiteljstvo ob priliki svoje okr. učit. konferencije predlaga primerno resolucijo, s katero se pozivlja dotični e. kr. okrajni šolski svet, da v prihodnje te doneske odpravi ter potrebno ukrene, da dobi sredstva za vzdrževanje okrajnih učiteljskih knjižnic na kak drug primeren način.

Vodstvo „Zaveze“.

Mi in naše želje.

Učiteljstvo ima malo pravih prijateljev, pač pa v izobilju neprijateljev in zatiralecev vsakega prostega stanovskega pokreta. To žalostno dejstvo nam je povsod izpričano, dokazano po različnih faktorjih in dogodkih našega neveselega življenja. Če pregledamo stališče drugih stanov, ki niso prav nič bolj važni od učiteljstva, vidimo, da se vsem godi boljše v vsakem oziru. Ne zavidamo jim gotovo te blaginje, zdi se nam le bridko, da smo ravno mi tako pozabljeni, zametovani. Še bolj pa nas peče, ko vemo, da opravljamo službo, ki je ena izmed najnapornejših in sodi naše delovanje med najvitalnejše potrebe v človeški družbi. Vkljub temu se moramo boriti z žalostnimi gmotnimi potrebami in se pehati za trdim vsakdanjim kruhom. Nam čas ni pravičen, kakor nam niso gotovi ljudje pravični. V tem naprednem in prosvetljenem veku, ko se vsi stanovi bore sebi v izboljšanje, ko celi narodi vstajajo in izkušajo razbiti spono, v katere so vkovani, v tem veku, ko podirajo svinčene krogle cele kraljeve rodovine v prah zaradi nezadovoljnosti podložnikov, v tem času trpi učiteljstvo, in od nikjer se mu noče pokazati veselo upanje, pač pa se pogosto zagrnejo črni oblaki nad njim in mu zapro vsak pogled v jasno solnce sreče.

Mi imamo svoje zapovedovalce, svoje kritike, svoje nasprotnike, toda nikjer ne — dobrotnikov. To je bilo že od tedaj, odkar se učiteljstvo zaveda in zahteva svojih pravic in poštenega plačila za delo, in to je še danes, ko

učiteljstvo glasno zahteva na shodih to, kar mu gre. In kaj store naši zapovedovalci? Oni nam za poboljšek nalože še kaj več dela, da bi pri delu pozabili na svoje potrebe. Mi moramo biti točni izvrševalci njih ukazov in naredeb, drugače se nam nalože ukori, disciplinarne kazni i. t. d. Ukaze in naredbe izvršujemo z veseljem in radi, če vidimo, da so na mestu in koristni za šolstvo. Pridemo pa tudi mi na vrsto, da pošljemo svoje utemeljene prošnje, toda teh se ne reši s kako posebno točnostjo, sploh se nanje niti ne jemlje ozira. Tu velja: Učiteljstvo, izpolnuj ukaze in — molči, drugih dolžnosti nimaš!

Naši kritiki vidijo vsako pegico na našem stanu. Njim ne ugaja naše skromno življenje in naša nizka izobrazba, niso jim všeč naši uspehi v šoli in hočejo, da bi brezpogojno storili vse, kar zahtevajo oni. Da bi pa kritikovali tiste, kiso krivi, da mi ne moremo storiti vsega, kar bi radi, to se ne zgodi nikdar!

Nasprotnikov učiteljstva pa kar mrgoli. Ti so pa dvojne vrste: skriti in očitni. Poznamo oboje in se ne maramo pečati z njimi, ker jih nikakor ne bi izpreobrile naše besede. Le žal, da o dobrotnikih ne moremo pisati veliko, ker jih ni. Naša najgorkejša želja je, da bi teh bilo največ. Toda ta naša pobožna želja se menda ne izpolni tako naglo, ker ljudje si tesno zapenjajo telovnike in suknjiče, da se jim ne zgodi kaka neljuba izprememba v srečo. Najgoršesena nam pa zdi, kadar se v javnih govorih nazdravlja učiteljstvu in proslavlja njegovo delovanje. Kako mično je poslušati tako navdušeno pohvalo! Človek je ganjen do solz, ko vidi, da imajo ljudje za učiteljstvo toliko lepih — besed. Koliko bolj bi bili šele ganjeni, če bi se kaj kmalu pokazala takim lepim besedam podobna dejanja. Ali pa je morda to nemogoča stvar? Kakor je dandanes vse mogoče, tako bi bilo lahko tudi to. Trebalo bi samo prave dobrohotnosti gotovih faktorjev. So pač še druge stvari, ki jih bo težje rešiti nego učiteljsko gmotno vprašanje, vendar pa se bodo izvedla, ker bodo gotovi ljudje imeli dobro voljo za njih rešitev. In dobro voljo naj bi imeli še za učiteljstvo, ki bi se mu samo krivica poravnala. Prizadeti faktorji naj bi že vendar izpregledali, kam se bližamo, na koliko gre že ura ...

Bliža se čas, ko se bodo zaprle duri v učilnice za nekaj tednov. Učenci bodo počivali z duševnim delom, učitelji se bodo oddahnili za kratek hip. Oddahnili se bodo le po

eni strani, druga stran, skrb za svojce, ta ne bo dala počitka . . .

Počivali bodo pa v letni vročini mnogi izmed onih, ki imajo v rokah usodo našega znanega gmotnega položaja. Želimo, da bi po teh počitkih prišli zopet zdravi in osveženi na svoja mesta. Oddih v počitkih naj bi jim vtil nove energije, in uživanje lepe prirode naj bi jim omečilo srce, da bi se po počitkih zavzeli o prvi mogoči priliki za naše opravičene zahteve in nam omogočili, da se tudi mi enkrat otresemo tistih morečih skrbi, ki nas teže brez počitka.

S knjigo ali brez knjige.

Ljudje, ki jim je resnični napredek šolstva pri sreči, si prizadevajo, da bi ga z novimi uredbami in uvedbami dvignili čim višje. Ker pa nismo ljudje nezmožljivi, je jasno, da ni vsaka reč, ki jo ukrenejo reorganizatorji ljudskega šolstva, edino pravilna in šolstvu v prid. Mnogo stvari je bilo že kar kratkomalo zaukazanih, a ker so se izkazale kot neizvedljive in celo šolstvu kvarne, so se molče pozabile ali pa tudi zopet z ukazom prepovedale.

Šola ima opraviti z živim materialom. Zatorej ni vladati šolstva iz pisalnih miz in samo po dozdevno zdravih mislih. Pravo pojmovanje bistva ljudskega šolstva dobi šele tedaj čvrsta tla in pravico do življenja, kadar ga je rodila dolgoletna praksa, ki si jo pridobi človek med poukom, med šolskimi stenami.

Napredek ljudskega šolstva je odvisen od premnogih okoliščin, zlasti napredek ljudskega šolstva na kmetih, kjer mu je izmed glavnih ovir nekako prirojeno ali vsaj od klerikalcev ncepljeno nasprotstvo nespametnih staršev in pa neredni šolski obisk.

Učiteljstvo se resno trudi, da se osvobodi vseh očitkov, ki grde njega delovanje, češ, šolstvo ne dosega tistih uspehov, ki bi jih moralo spričo denarnih žrtev, ki jih zahteva. Učiteljstvu ne more biti enako, ali rodi njegov trud sadove ali se poizgubi brezplodno. Zato si išče učiteljstvo opore, da mu je delovanje v šoli lažje in da mu je plačano izven šole s trajnimi uspehi. Ker deluje samo učiteljstvo pri pouku, je jasno, da sodi v prvi vrsti njemu glavna beseda, kaj je umestno in kaj neumestno, da se uspeh šolskega pouka ali dvigne ali zniža. Oprto na mnogoletne izkušnje, je danes učiteljstvo mnenja, da nikakor ne kaže metati iz šolskih sob knjig, ampak da je treba pustiti knjigi v vsaki šoli prejšnje, uveljavljeno mesto, da se naj torej vrši pouk še nadalje s knjigo, a ne brez knjige!

Kakor tudi je misel, da se naj poučuje brez knjige po takozvanih učnih slikah, lepa, vendar se nam zdi — in najsi se ne glasi to „moderno“ — neizvedljiva. Če drugod ne, je neizvedljiva v višjih razredih, kjer je snov preogromna, nego da bi jo mogel učitelj obravnavati brez knjige in da bi tudi ostala učenčeva last. Izvedljiva je ta misel kvečjemu v I. in II. razredu pri nazornem pouku, sicer je pa nje realizovanje nemogoče, ker je prenaporno. Tako poučevanje bi komaj zmagoval tudi najpridnejši učitelj, pa tudi njega bi moralo kmalu fizično popolnoma ubiti. Samomorilci pa vendar še ne marajo biti naši učitelji in naše učiteljice!

Res je: berilo imej vzorne sestavke! (N. pr. Erjavec: Žolne.) Učitelj najprej n. pr. obravnava imenovano berilo po formalnih stopnjah, in potem vzamejo učenci v roke Erjavčev

klasični spis. Tako imajo od pouka korist tudi tisti učenci, ki niso bili v šoli, ker imajo obravnavano snov v knjigi, ki jo hero tudi domačini, saj je na kmetih dostikrat šolsko berilo edina knjiga v hiši. Na ta način ostane mladini mnogo več v glavi, kakor pa če se dotična snov tudi več dni obravnava v šoli. Sicer pa itak ne more priti po določenih učnih načrtov vsa snov v knjigo. Tam jo naj izpopolnujejo učne slike. Pomožne knjige in tiskane učne slike so le za učitelja, pa tudi učenec mora imeti kaj v roki, da si priučeno snov utrdi in obnovi v spominu. To velja zlasti glede pouka iz realij. Pri zemljepisju je treba mnogokrat ponoviti imena rek, gor, mest i. t. d., pri zgodovini razna imena, letnice i. t. d. Vestni učitelj ne rabi pač sestavkov iz fizike, ker mora pri takem pouku eksperimentirati, ker je brez tega pouk mrtev. A vendar je učenec tudi v tem primeru knjiga čvrsta opora, zlasti če so taki sestavki vzorni in nazorni, kakor je to n. pr. v Josin-Ganglovem „Tretjem berilu“.

Nemci so v šolski literaturi mnogo pred nami, pa so vendar njih najboljše berila sestavljena tako, da so učenec zvest kažipot po kraljevstvu znanosti, vede in prirode.

Zato pa: s knjigo in ne brez knjige!

Šolske stavbe na Kranjskem.

Načrti za šolske stavbe se delajo pri nas kaj brezvestno. Navadno si vzame dotični vladni inženier kak zastarel načrt, ne glede na to, ali je dober ali slab, ga kopira in, če je potreba, napravi obris za večrazrednico, mu kar prišrta še eno ali dve sobi, kjerkoli se mu zdi — in načrt za novo šolsko poslopje je gotov. Tu se ne gleda na to, ali bo ustrezala nova stavba potrebnim zahtevam, ali bo stanovanje za voditelja dovolj veliko, in se ne gleda na to, ali bo stavba sploh praktična ali ne, le da se inženier iznebi tega dela, pa je dobro. In če hoče potem ta ali oni, ki se za stvar interesira, kaj ugovarjati ali kritikovati, se ga pa zasmehuje, češ, kaj boš govoril, ko nisi strokovnjak. Jaz sem vladni inženier in basta. Vlada pa, namesto da bi stala na strani občine, ki mora šteti denar za šolo, potrdi načrt in če je še tako brezmiselno skrpucan.

Ne bi sicer pisali že sedaj o tej stvari, ker nam je obljubljen opis vseh ponesrečenih novih šolskih stavb na Kranjskem, a pisati hočemo pa sedaj vsaj nekaj, ker se name-rava postaviti novo poslopje za trirazredno ljudsko šolo v Sostrem pri Ljubljani. Za to šolo je napravil načrt vladni inženier N. Pustimo šolske prostore in oglejmo si le voditeljevo stanovanje. To stanovanje obstoji iz ene sobe, kuhinje in jedilne shrambe v pritličju, a — čujte in strmite! — druga sobica pa je v prvem nadstropju. Največ novih šolskih poslopij na Kranjskem je skaženih, a takega kozla pa vendar še niso ustrelili nikjer ko tu. Če pride v Sostro oženjen učitelj-voditelj, ki ima družino, kaj bo napravil z otroki? Ali naj spe vsi v pritličju, in naj da napraviti zaradi pomanjkanja prostora štelaze, da bodo po njih spali otroci, ali pa naj prepusti otročiče same brez varuha v prvem nadstropju. Težko se mu bo odločiti za to ali ono, zakaj oboje je sila težavno in težko se mu bo tudi premagati, da ne bi preklel v prvi vrsti tistega inženierja, ki je napravil tako budalost, v drugi vrsti pa vse one faktorje, ki so smeli pri realizovanju tega načrta kaj govoriti, a so molčali.

Učitelj na kmetih že itak nima od življenja nič drugega nego ogromno težavnega dela v šoli in izven šole ter skrb